

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittamisestä annetun lain ja koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain ja koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 168/2024 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Elli Nieminen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Joni Rehunen, sosiaali- ja terveysministeriö
- koulutus- ja työllisyysasioiden päällikkö Mikko Heinikoski, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- koulutuspolitiikan asiantuntija Mikko Kinnunen, Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Akava ry
- STTK ry
- Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
- Sosiaalipalvelualan allianssi Salli ry
- Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
- Työllisyysrahasto

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- opetus- ja kulttuuriministeriö
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2024 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annettua lakia ja koulutuksen korvaamisesta annettua lakia. Työnantajan koulutusvähennyksen poistamisesta aiheutuu tarpeita muuttaa mainittuja lakeja. Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen kehysriihipäätökseen.

Taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain soveltamisalaa muutettaisiin siten, että lakia sovellettaisiin vain koulutuskorvaukseen oikeutettuihin työnantajiin sekä heidän työntekijöihinsä ja heihin julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa oleviin. Lakia muutettaisiin myös teknisesti koulutusvähennyksen poistamisen ja lain soveltamisalaan ehdotetun muutoksen johdosta.

Lisäksi koulutuksen korvaamisesta annetun lain soveltamisalaa muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin viittaukset elinkeinoverolakiin ja maatilatalouden tuloverolakiin.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksen tausta

Taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain tarkoituksena on edistää työntekijöille tarjottavaa suunnitelmallista koulutusta, joka on tarpeen työntekijöiden ammatillisen osaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Lain tarkoituksen toteutumista tuetaan voimassa olevan sääntelyn mukaan verovelvollisten työnantajien osalta verokannusteella eli koulutusvähennyksellä ja ei-verovelvollisten työnantajien osalta sitä vastaavalla taloudellisella kannusteella eli koulutuskorvauksella.

Hallitus päätti vuoden 2024 kehysriihen yhteydessä poistaa työnantajan koulutusvähennyksen, koska vähennyksellä ei ole saavutettu sille asetettuja tavoitteita. Tämän vuoksi hallituksen esitys laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi verolaeiksi (HE 108/2024 vp) sisältää muun muassa ehdotukset koulutusvähennystä koskevien säännösten eli elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n ja maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n kumoamisesta. Valtiovarainvaliokunta on mainittua hallituksen esitystä koskevassa mietinnössään todennut, ettei valiokunnalla ole huomautettavaa koulutusvähennystä koskevien säännösten kumoamiseen (VaVM 16/2024 vp).

Lakiehdotusten arviointia

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys liittyy olennaisesti edellä mainittuun ja eduskunnassa jo käsiteltyyn verolakeja koskevaan hallituksen esitykseen (EV 118/2024 vp). Koulutusvähennystä koskevan säännöksen kumoaminen elinkeinotulon verottamisesta annetusta laista ja maatilatalouden tuloverolaista aiheuttaa teknisluonteisia muutostarpeita taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annettuun lakiin ja koulutuksen korvaamisesta annettuun lakiin, sillä molemmissa laeissa viitataan verosäännöksiin, jotka kumoutuvat 1.1.2025.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2024 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että mahdollisuus saada koulutuskorvausta jää ennalleen niiden työnantajien osalta, joihin on tähänkin asti sovellettu koulutuksen korvaamisesta annettua lakia. Ehdotetut muutokset eivät myöskään merkitse asiallista muutosta koulutuskorvausta koskevaan sääntelyyn, joten koulutuskorvausta myönnetään jatkossa samoilla perusteilla kuin tälläkin hetkellä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Jatkuvan oppimisen merkitys

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan saaman selvityksen mukaan koulutusvähennystä on haettu vuonna 2022 noin 3 270 veroilmoituksella ja vuonna 2023 koulutusvähennyksen perusteena olevien työntekijöiden lukumäärä on ollut yhteensä 295 000. Koulutuskorvauksia on puolestaan maksettu vuonna 2023 yhteensä 600 yhteisölle, ja korvattuja koulutuspäiviä on ollut yhteensä 510 293.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta korostaa tässä yhteydessä osaavan työvoiman saatavuuden turvaamisen ja siihen liittyen jatkuvan oppimisen merkitystä. Kuten valiokunta on aiemminkin (TyVM 5/2024 vp) todennut, mahdollisuus työuran aikana tapahtuvaan osaamisen kehittämiseen on erittäin tärkeää Suomen kilpailukyvyyn ja työelämän muutosten kannalta. Jatkuvan oppimisen ja siihen liittyvien toimien kehittämisessä tulee huolehtia siitä, että osaamisen ylläpitäminen ja päivittäminen on joustavasti mahdollista elämän eri vaiheissa ja tilanteissa. Valiokunta pitää myönteisenä, että vuoden 2025 talousarvioesitykseen sisältyy Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus Jotpalle kohdennettava 10 miljoonan euron määräraha työn ohessa tapahtuvan opiskelun pilotointi- ja kehittämishankkeeseen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 168/2024 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2024 vp

Helsingissä 4.12.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Saara-Sofia Sirén kok
varapuheenjohtaja Lauri Lyly sd
jäsen Miko Bergbom ps
jäsen Fatim Diarra vihr
jäsen Jessi Jokelainen vas
jäsen Tuomas Kettunen kesk
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Karoliina Partanen kok
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Mikko Polvinen ps
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Tere Sammallahhti kok (osittain)
jäsen Timo Suhonen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen

**Valiokunnan mietintö TyVM 17/2024 vp
Vastalause**

Vastalause

Perustelut

1. lakiehdotus taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain muuttamisesta (koulutusvähennyksen poisto)

Koulutusvähennyksen poistaminen osana osaamisen kehittämistä on jatkumo Orpon oikeistohallituksen aikaisemmillä koulutusleikkauksille. Investointi ihmiseen ja osaamiseen ei käy tälle hallitukselle. Suomen talouden kasvun avaimia on muun muassa osaamiseen panostaminen. Oikeistohallitus tekee suuren virheen, kun se poistaa pala kerrallaan kasvun avaimia yrityksiltä ja työntekijöiltä.

Aikuiskoulutustuen lopettaminen, (-170 M€, käyttäjiä yli 30 000 henkilöä vuodessa) ammatillisen koulutuksen leikkaukset (-120 M€, 11 000 opiskelupaikkaa) ja koulutusvähennyksen poistoesitys (-12 M€, käyttäjiä 295 000/yrityksiä noin 3 270) muodostavat yhteensä yli 300 miljoonan euron leikkauksen työntekijöiden ammatillisen osaamisen kehittämiseen ja työllistymismahdollisuuksien parantamiseen. Hallituksen mainostama 10 miljoonan euron määräraha työn ohessa tapahtuvan opiskelun pilotointi- ja kehittämishankkeeseen on yksi kolmaskymmenesosa verrattuna hallituksen tekemiin koulutusleikkauksiin ammatillisen osaamisen kehittämisen osalta. Näin pieni summa ei vastaa mitenkään edellä lueteltujen osaamisen kehittämiskeinojen lakkauttamiseen.

Koulutusvähennyksen olemassaolo ja sen käyttäminen ovat tarjonneet eväitä yrityksille täsmäkouluttaa henkilöstöään nimenomaan yrityksen tarpeiden pohjalta ja perusteella. Luotuaan koulutussuunnitelman, jonka pohjalta koulutusvähennystä on saanut, yritykset ovat johdonmukaisesti pystyneet kehittämään työntekijöidensä osaamista.

Koulutusvähennyksen poisto heikentää merkittävästi työntekijöiden osaamiseen kehittämistä ja ylläpitämistä sekä mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen. Se on ollut osa yritysten henkilöstökoulutusta. Nykyisin henkilöstökoulutuksesta, jossa työntekijä on saanut vähintään yhden päivän koulutusta työnantajansa järjestämänä, on kohdentunut 47 prosenttia ylemmille toimihenkilöille, 43 prosenttia toimihenkilöille ja 27 prosenttia työntekijöille.

Tällä verotuella on tuettu suunnitelmallista koulutustarjontaa yrityksissä. Se on ollut erittäin tarpeellinen työkalu henkilöstön osaamisen kehittämisessä. Tämä on ollut kannatettavaa toimintaa, koska osaaminen on keskeinen tekijä, jolla yritys pärjää muuttuvassa ja monille yrityksille myös globaalissa toimintaympäristössä.

Lisäksi koulutusvähennyksen avulla on pidetty yllä työntekijän ”työmarkkinakelpoisuutta”, koska osaaminen on pidettävä yllä mahdollisten muutosten kohdatessa työelämässä. Koulutusvähennyksen avulla on työntekijöiden osaamista pystytty kehittämään ja ylläpitämään, jotta työllistyminen olisi helpompaa, jos tai kun työpaikka menee alta.

Edellä mainituin perustein koulutusvähennyksen käyttöä olisi tullut jatkaa. Poistamisen sijasta olisi tullut keskittyä järjestelmän kehittämiseen tai sitä korvaavien vaikuttavampien ratkaisumallien etsimiseen. Nyt hukataan jälleen yksi avain työntekijöiden osaamisen kehittämiseen.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2024 vp
Vastalause

2. lakiehdotus koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (koulutuskorvauksen jatkuminen)

Koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta ei ole huomautettavaa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 1. lakiehdotus hylätään ja

että 2. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena.

Helsingissä 4.12.2024

Lauri Lyly sd
Piritta Rantanen sd
Niina Malm sd
Timo Suhonen sd
Jessi Jokelainen vas
Fatim Diarra vihr